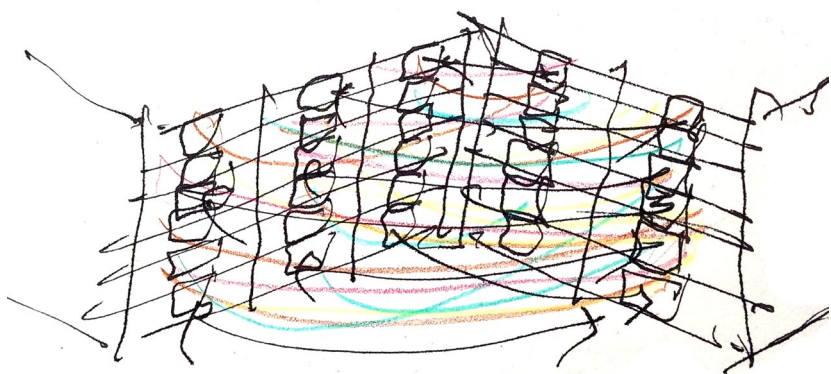

Ekbatan Balcony:

Feasibility Study & Design

بالکن اکباتان:

مطالعات توجیهی و طراحی

February 2025

زمستان ۱۴۰۳

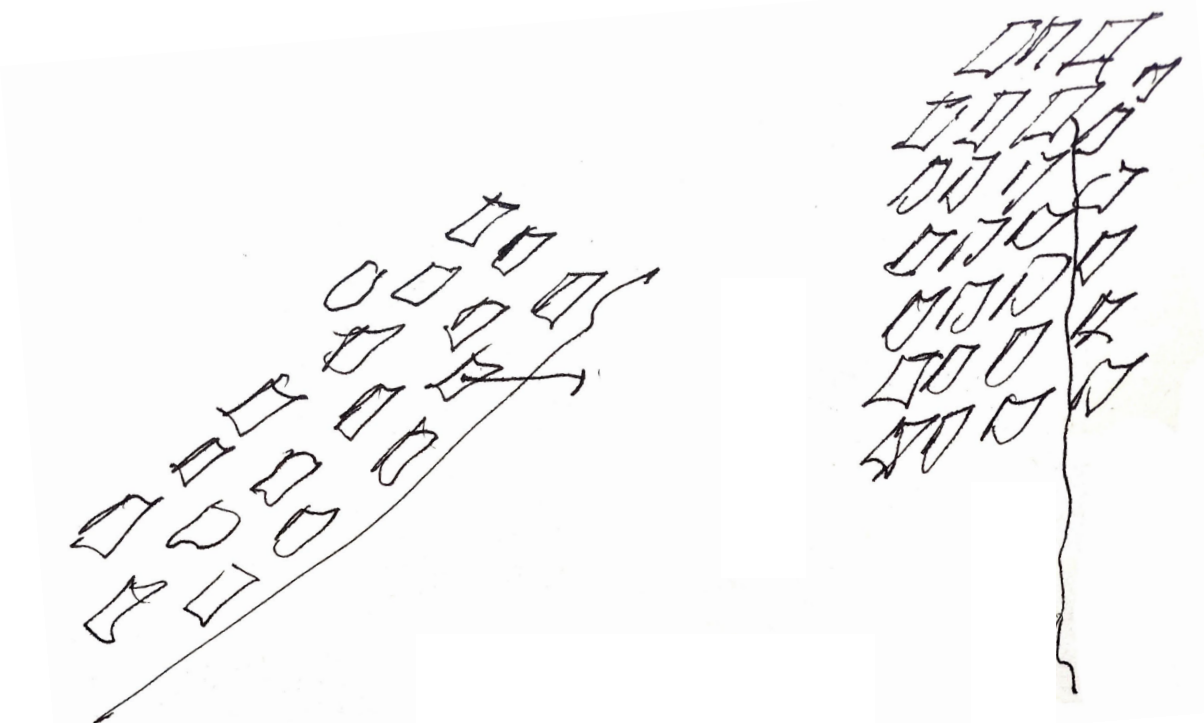
"نگاه آدم دنبال یکجور وسعت است
کم خلق کن، ولی به ذهن وسیع بیاید"

دکتر محمود رازجویان

مقدمه

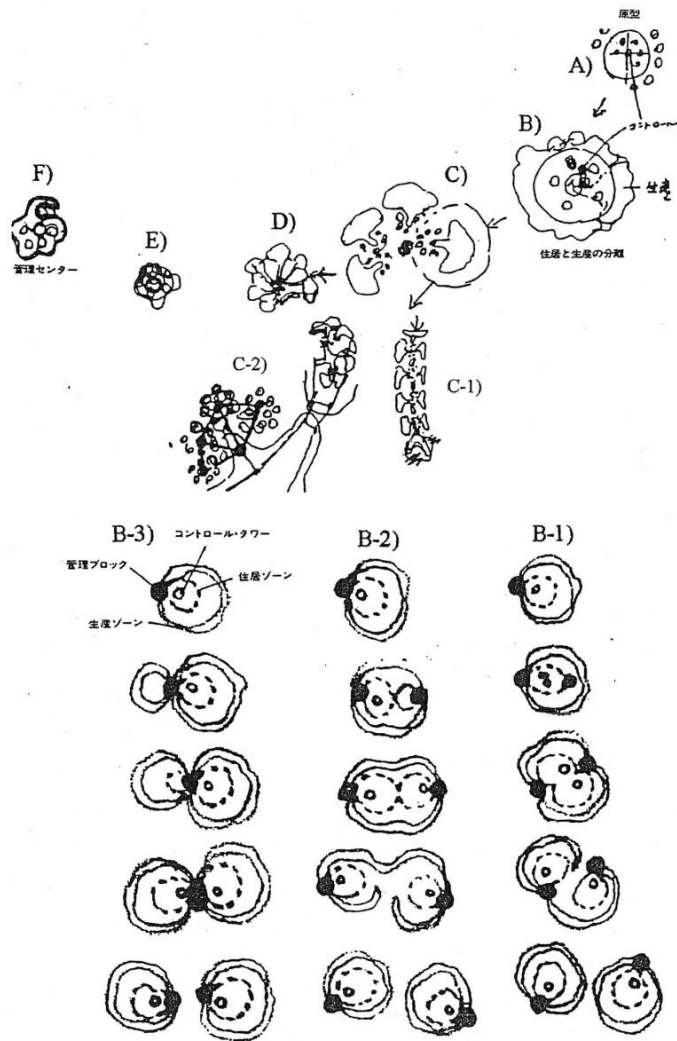
زندگی انسان در شهر تهران خلاصه شده در "جنگل کپسول ها". هر روزه مردم کلانشهر از مجموعه کپسول آپارتمان، وارد کپسول آسانسور شده و سوار بر کپسول خودرو های خود ساعت ها در ترافیک انتظار میکشند تا به کپسول بعدی برسند.

کپسول به معنای یک فضای بسته کوچک در یک بافت متراکم و بزرگ است و با تکرار و هم افزایی تبدیل به پیکره های غول آسا در شهرها میشود. اینها تنها و تنها عملکرد سکونت را پاسخگو میباشند و کیفیت های فرهنگی، اجتماعی و معماری را به کل باطل میکنند. درحالیکه اولین جواب همیشه بهترین جواب نیست!

Kurokawa's Manifesto

مکانی که در آن تبادل انرژی و منابع با اکوسیستم اساس کار است. ساختمان هایی که مانند سلول رفتار میکنند یا مانند گیاهان رشد میکنند.

Nakagin Capsule Tower / Kisho Kurokawa

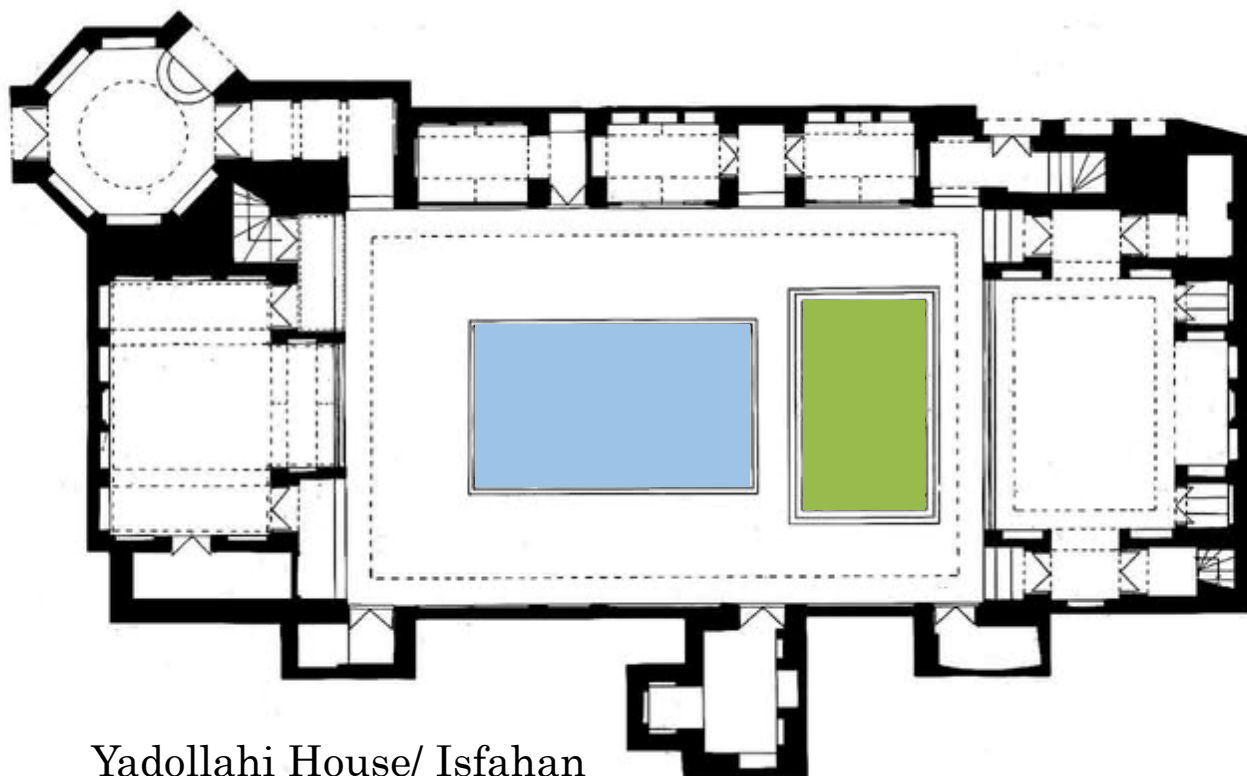
ماشین برای زندگی / زندگی برای ماشین

زندگی و معماری مدرن پیوند بین انسان و طبیعت را بهم زده است. امروزه مفهوم خانه به معنای محصولی شبه طبیعی و پاسخگو به نیازهای معنوی و مادی انسان جای خود را به واحدهای مسکونی به عنوان نوعی محصول غیرطبیعی و مکانیکی داده است. بطوریکه سکونت به معنای آرامش یافتن، جای خود را به اسکان به معنای مستقر شدن داده است. (نصر، ۱۳۸۷)

جدا شدن فضای سکونت از زمین و استقرار در ارتفاع، مشکل کمبود زمین در شهرهای بزرگ را حل میکند؛ اما انسان را از طبیعت و زمین دور میکند. این دوری پایدار نیست و خیلی زود انسان برج نشین به جستجوی گم گشته خود میپردازد. (شرقی، ۱۳۸۶)

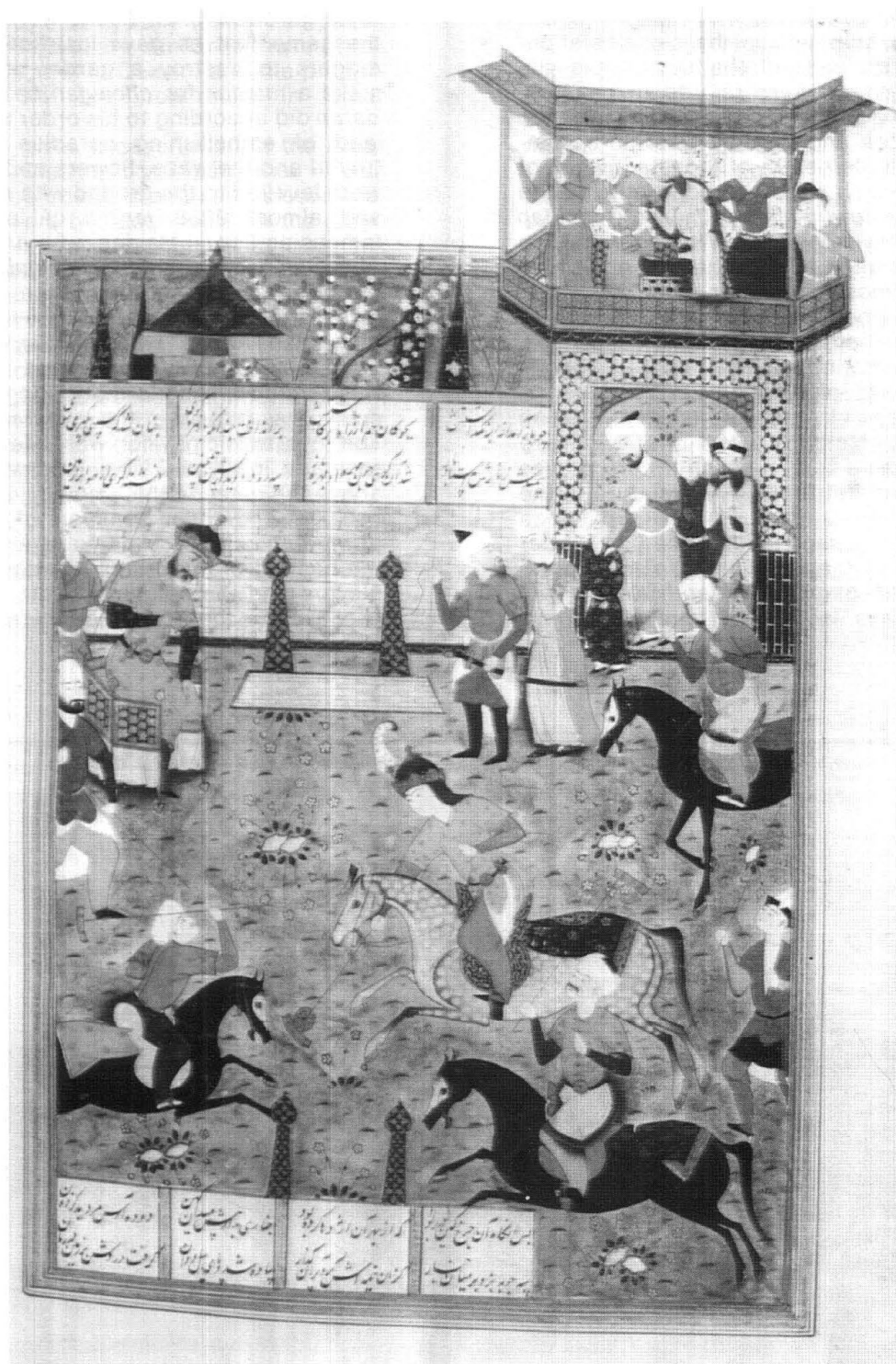

حیات مرکزی و طبیعت موجود در معماری سنتی ایران که نقش اصلی و مرکزیت خانه را ایفا مینموده، بخشی از فعالیت های همگانی را در محیط خود شکل میداده که مجموعه این فعالیتها و اتفاقات باعث سازگاری اجتماعی بیشتر بین کاربران می گشت. در نهایت ارتباطات و تعاملات باعث شناخت بهتر ساکنین در روابط همسایگی نسبت به یکدیگر بوده که این مهم، جهت ایجاد حس امنیت و کاهش وقوع جرم و جنایت در آن فضاها، تاثیری جدی داشته است.(کلارک، ۱۳۸۷)

Yadollahi House/ Isfahan

در ایران ، بالکن دارای یک عملکرد خاص تشریفاتی ، مشابه منبر بود و همچنین یک عملکرد سلسله‌مراتبی داشت: این ساختار حضور فردی را بر جمعیت زیر بالکن غالب می‌کرد. با گذشت زمان، بالکن و خواهر بزرگ‌ترش، تراس، کارکردها و مقاصد جدیدی به خود گرفتند. فضاهای مشابه، لوژی‌ها، در واقع در یونان و روم باستان رایج شده بودند (که به آن‌ها **Maenianum** گفته می‌شد) و عمدتاً اهداف تفریحی داشتند. شهروندانی که به اجرای عمومی می‌پرداختند، مثلاً در نزدیکی **Forum**، دید بهتری از آنچه در حال وقوع بود داشتند.

Garshasb
Playing
Chowgan
in The
Presence
of Zahhak
from
Shahnama

The Ali Qapu / Isfahan

Bagheri Historical House / Gorgan

در دوران رنسانس، بالکن‌ها به واقع آثار هنری شدند که با افتخار به نمایش گذاشته می‌شدند. بالکن‌ها به "نمادهای اعتبار" تبدیل شدند که هدف اصلی آن‌ها زیبایی‌شناختی بود، نه عملکردی.

Florence's upside-down balcony

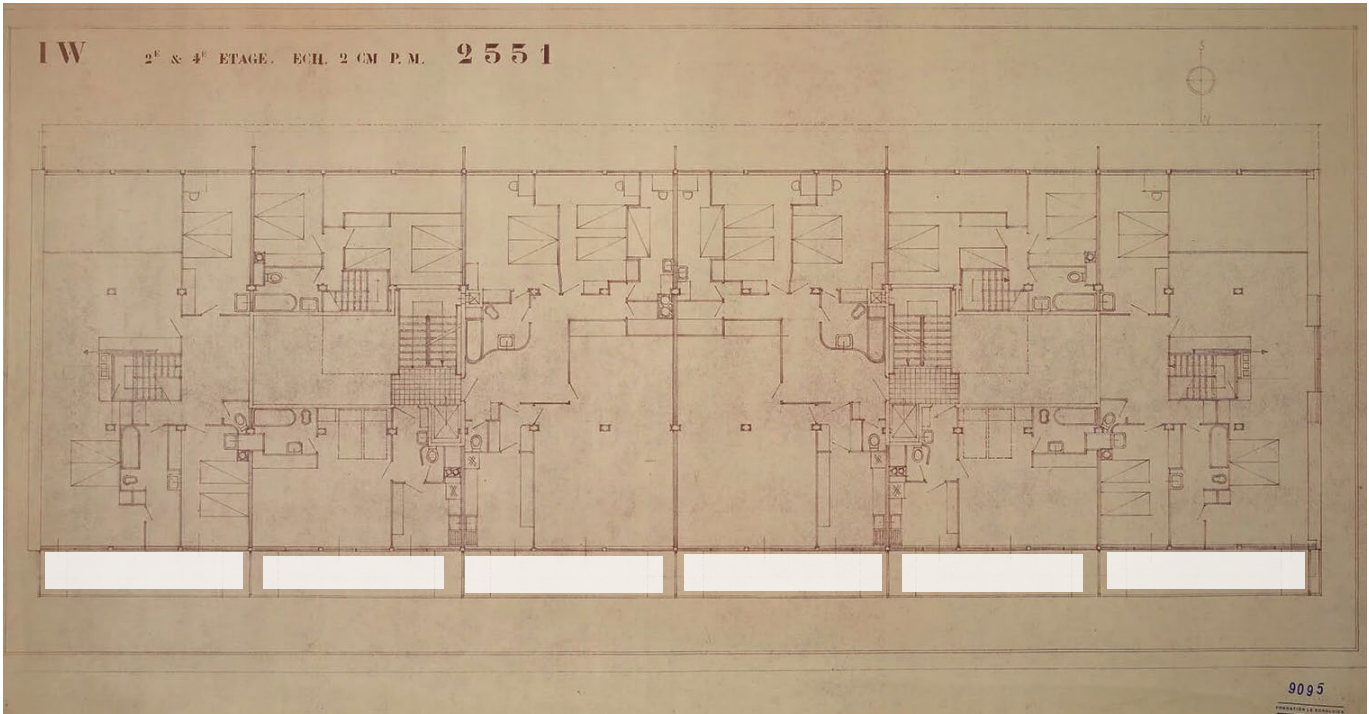

The Italian “Case di ringhiera”, Literally “Guard rail houses”

در قرن بیستم "بالکن اشتراکی" در حوزه مسکونی رواج یافت. این نوع بالکن در قرن بیستم به عنوان یک عنصر کاربردی و پیونددهنده، یک گذرگاه در کنار دیوار ساختمان، معمولاً در سمت خارجی، متولد شد و نوع جدیدی از مسکن اجتماعی را تعریف کرد: "Case di ringhiera" ایتالیایی، که به معنای "خانه‌های نرده‌دار" است، که در آن بالکن به عنوان فضایی مشترک برای دسترسی به واحدهای مسکونی فردی استفاده می‌شد و به مکان روابط اجتماعی - بین‌اجتماعی تبدیل شد.

این فضا برای آویزان کردن لباس‌ها، بیرون رفتن برای سیگار کشیدن، درخواست اطلاعات و شایعه‌پراکنی و سازماندهی رویدادهای جمعی در حیاط مورد استفاده قرار می‌گرفت. این پدیده تنها یک نوع معماری را تعریف نکرده است، بلکه یک مدل اجتماعی از زندگی اجتماعی را نیز شکل داده است: **زندگی بر روی بالکن‌های مشترک!**

Immeuble Clarté/ Le Corbusier-1930

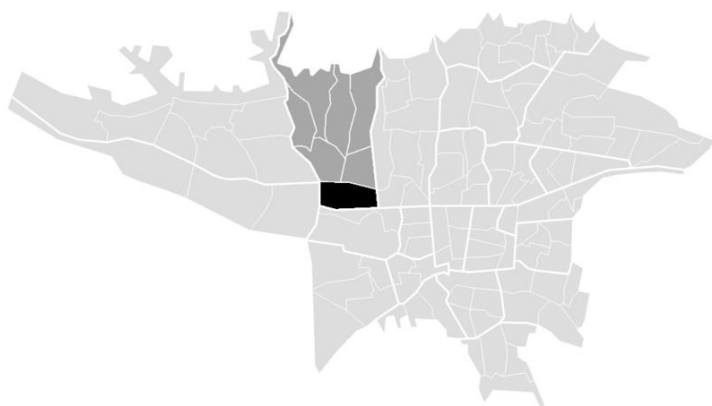
با آغاز قرن بیست و یکم، بالکن به آینه‌ای از جامعه در حال تغییر تبدیل شد، جامعه‌ای که به طرز بی‌پروایی **کاپیتالیست** و به طور فزاینده‌ای **فردگرا** بود. بالکن دیگر به عنوان محلی برای ملاقات با دیگر ساکنان دیده نمی‌شد، بلکه به چیزی خصوصی تبدیل شد. زمانی که در وضعیت غم‌انگیز فراگیری جهانی **ویروس کرونا** قرار داشتیم و درون خانه‌های خود محبوس شده بودیم، بالاخره احساس کردیم که به آن روابط اجتماعی نیاز داریم. بنابراین، دوباره به بیرون نگاه می‌کنیم و از بالا به شهرهای خالی خود می‌نگریم، در تلاشی ناامیدانه برای برقراری تماس انسانی و مشارکت؛ می‌خواهیم "**بالکن نشینی**" کنیم.

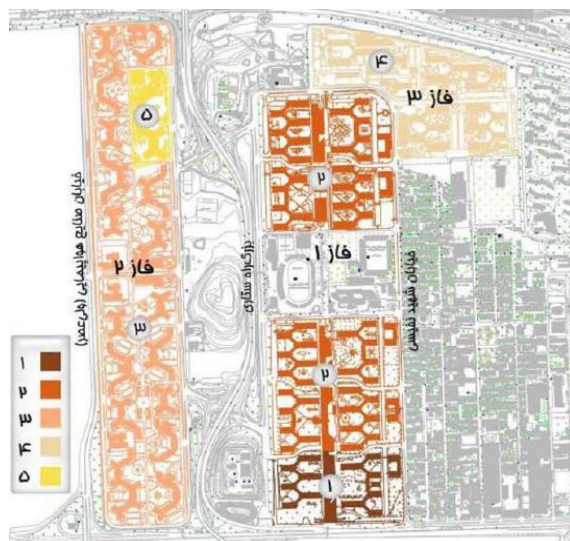
آنالیز سایت

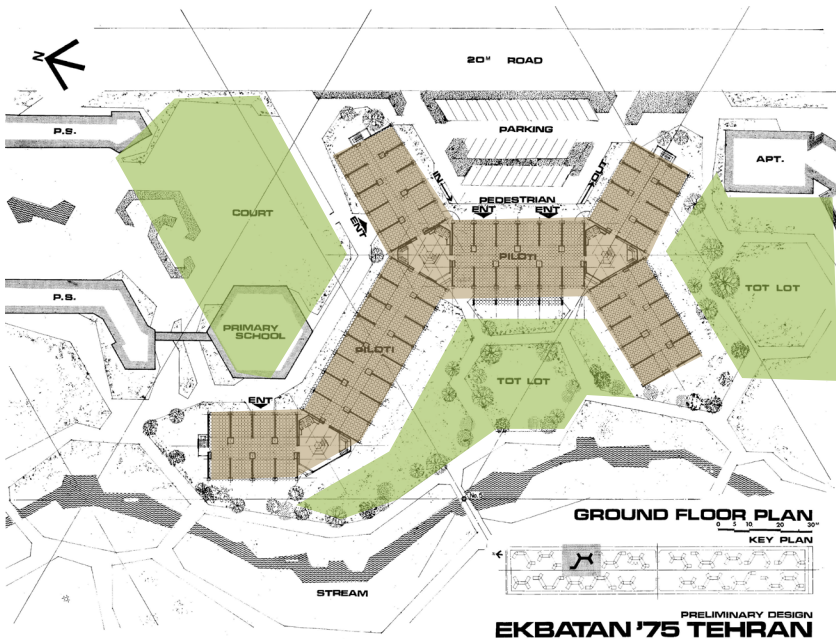
شهرک اکباتان بعنوان یکی از بزرگترین شهرک های خاورمیانه، در شمال جاده مخصوص کرج و در کیلومتر ۵ میدان آزادی تهران واقع بوده و بر اساس تقسیمات نظام کالبدی شهر تهران، بخشی از ناحیه ۶ منطقه ۵ محسوب میشود. ناحیه ای به نسبت گسسته از ساختار کل منطقه که تنها، موقعیت جغرافیایی آن سبب تجمع آن با سایر نواحی منطقه شده است. ناحیه یاد شده نه به لحاظ عملکردی و نه به لحاظ سیمایی هیچگونه تشابهی با نواحی دیگر نداشته و به واسطه دربر گرفتن چهار مجتمع سکونتی کوی بیمه و شهرک های اکباتان، شهید فکوری و آپادانا دارای عملکرد غالب سکونتگاهی و خوابگاهی است. (مهندسان مشاور شارمند، ۱۳۸۲)

شهرک اکباتان بعنوان نخستین تجربیات نظام شهرسازی ایران در زمینه بلندمرتبه سازی و به واسطه موقعیت مکانی آن که در یکی از مبادی ورودی پایتخت واقع شده، نه تنها در سطح منطقه، بلکه در سطح شهر نیز واجد جایگاه و اهمیت خاصی است. (استرابی آشتیانی، ۱۳۹۹)

منبع: شهرداری منطقه ۵ تهران، ۱۳۹۹

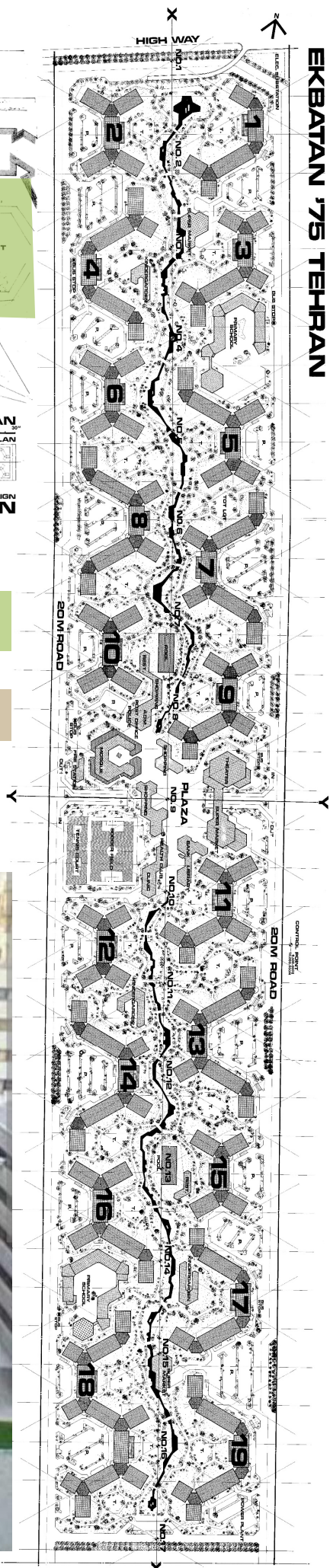

Open space/ Green

Closed space/ Apartments

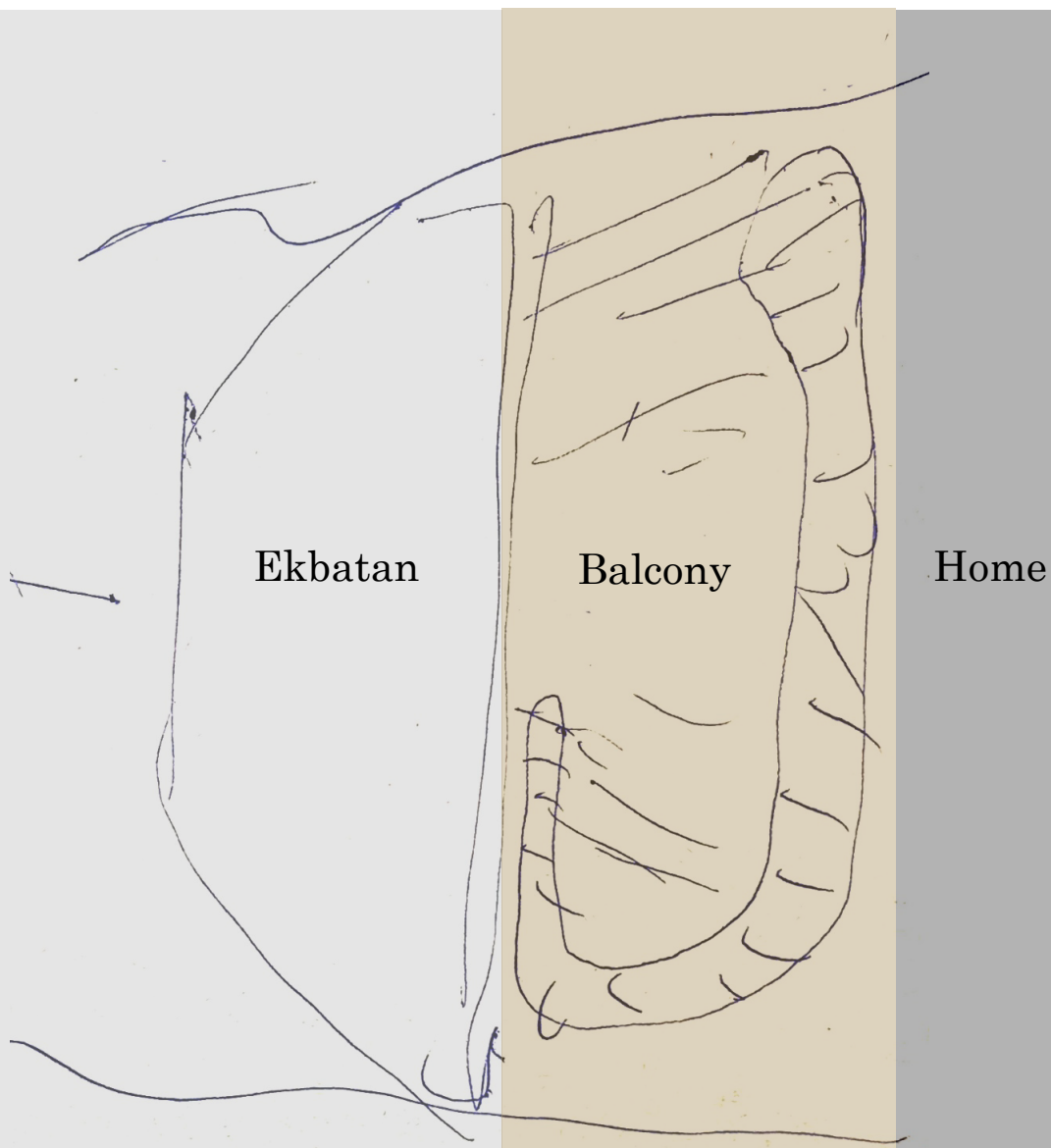

EKBATAN '75 TEHRAN

شهرک اکباتان با عمر ۵۰ ساله خود، هویت پایداری در میان چند نسل از ساکنانش بجای گذاشته است. حال ما میخواهیم یک لایه جدید به این هویت بی افزاییم. لایه جدید میتواند یک درون متفاوت و شخصیت نو داشته باشد ولی باید چهره آشنای اکباتان را بر روی خود یدک بکشد. گویی اکباتان با گوشت متفاوتی رشد کرده اما پوست قدیمی خود را حفظ میکند.

Contrast between the inside and the outside can be a major manifestation of contradiction in architecture.

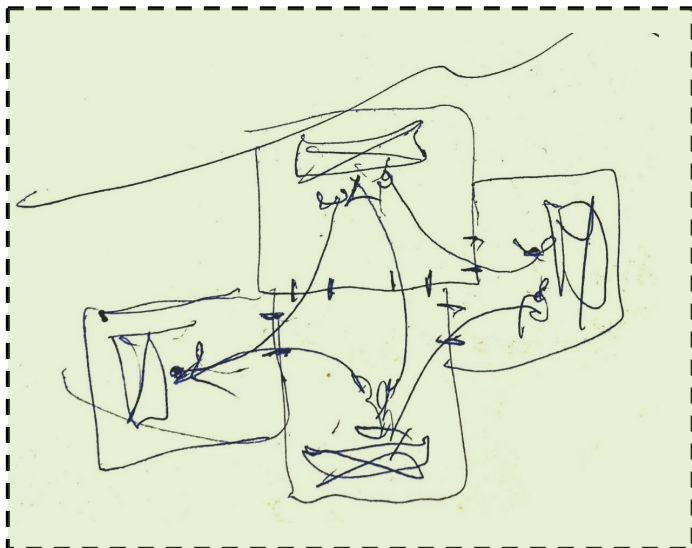
Robert Venturi

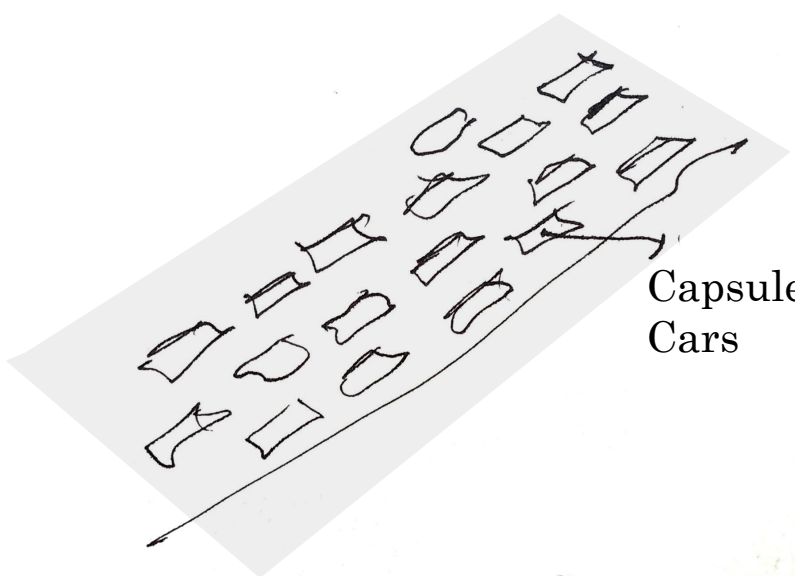

New Ekbatan

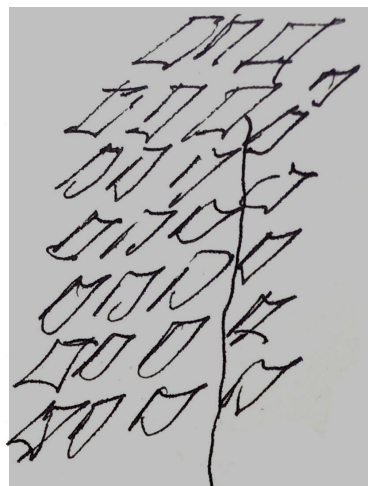
تعامل و ارتباط در فضای بالکن باعث شکسته شدن مفهوم "کپسول" و ایجاد حس اجتماع، مکالمه و شناخت و در نهایت امنیت و اصالت اکباتان میشود. مانند خانه های بومی در مازندران و شمیرانات تهران که از طریق حیاط به هم راه داشتند و باعث شکل گیری قرار های شب نشینی و ایجاد Community و محله میشدند.

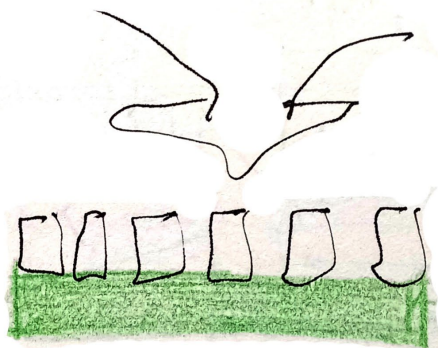
Typology of Mazandaran & Shemiranat Community

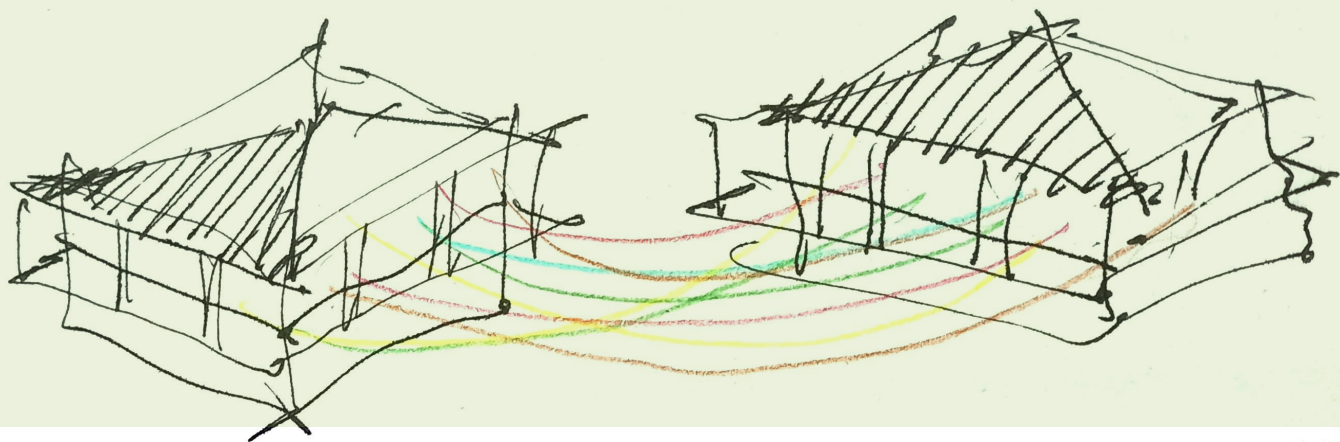
Capsule Cars

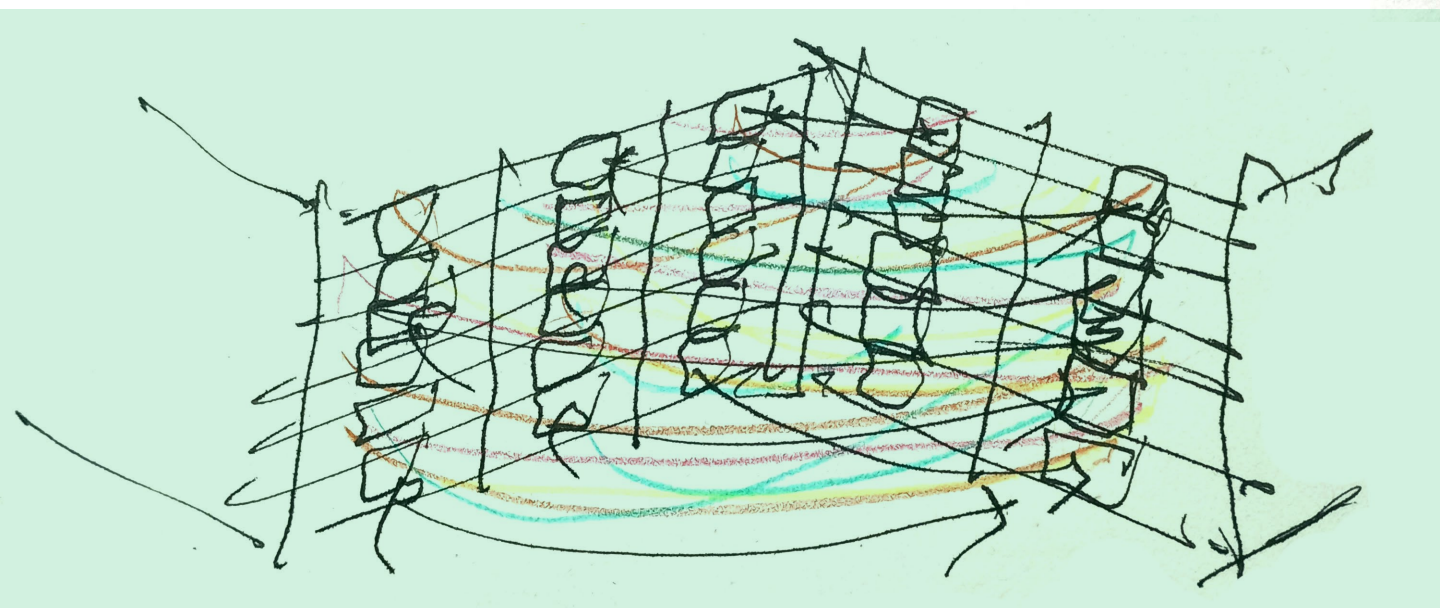
Capsule Apartments

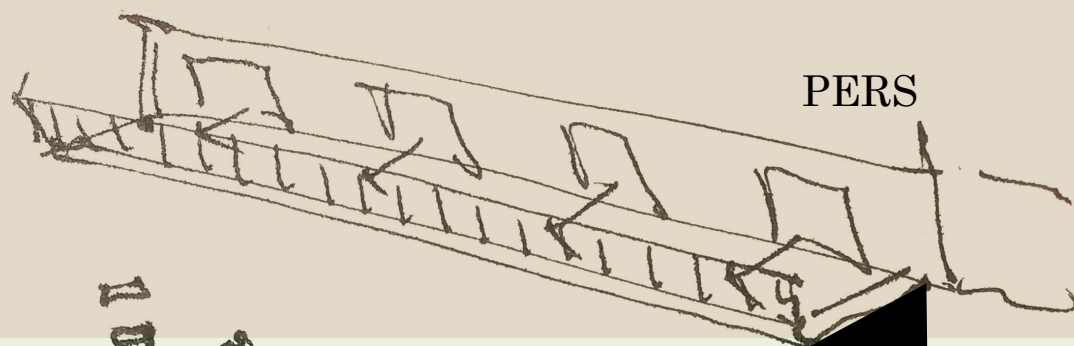
Anti-Capsule Balcony

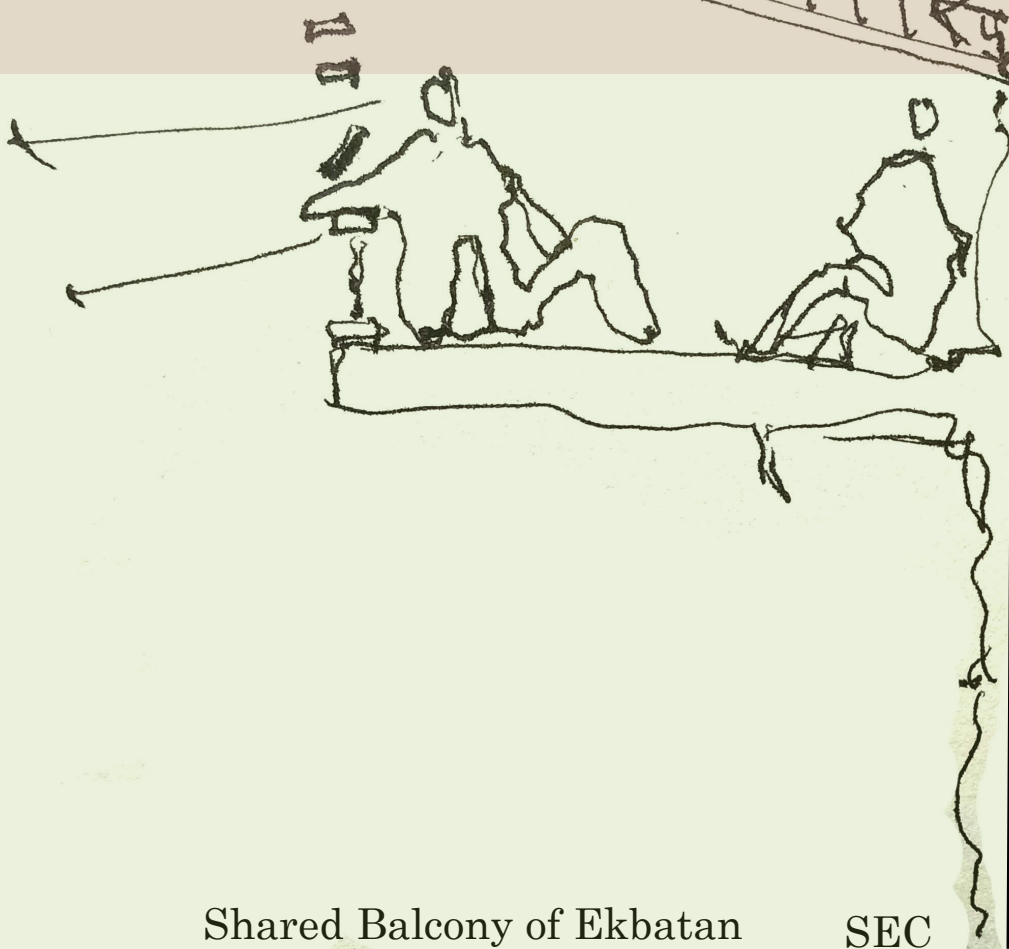
Typology of Mazandaran & Shemiranat Community

Typology of Apartment Community

PERS

Shared Balcony of Ekbatan

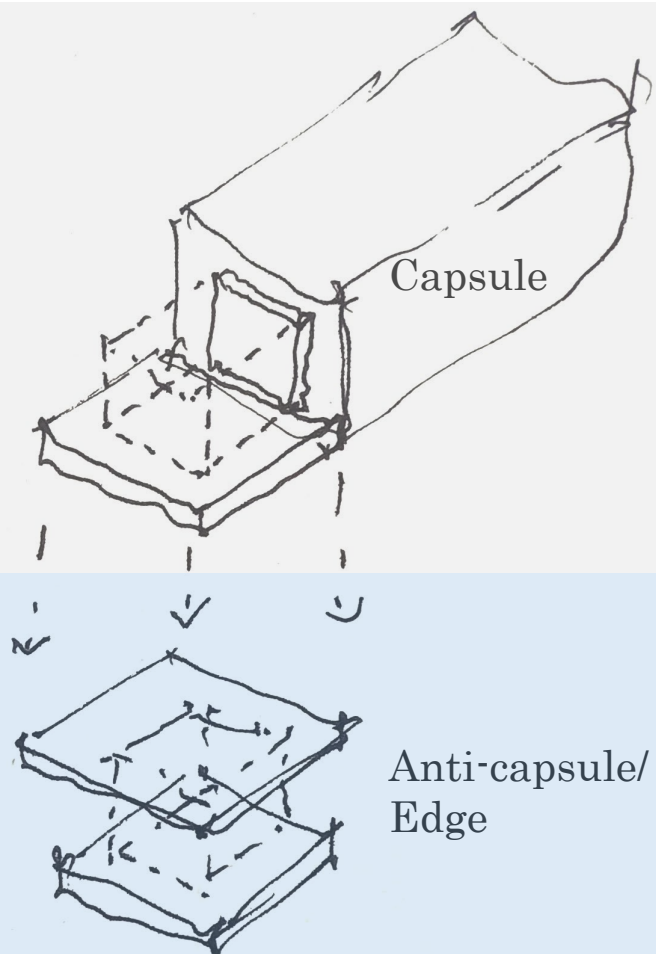
SEC

کپسول از یک وجه خود میشکند و یک فضای آنتی-کپسول به آن میچسبد، در ادامه با یک مسیر، خانه های همسایگی را به هم راه میدهد. آنتی-کپسول یک ایوان مسقف است که "لبه" (Edge) برای مکث و صحبت خلق میکند و مسیر سبز هم آرامش با گیاهان و حضور پرندگان را فراهم می آورد.

-Paths are the channels along which the observer customarily, occasionally or potentially moves.

-Edges are the linear elements not used or considered as paths by the observer. They are the boundaries between two phases, linear breaks in continuity...

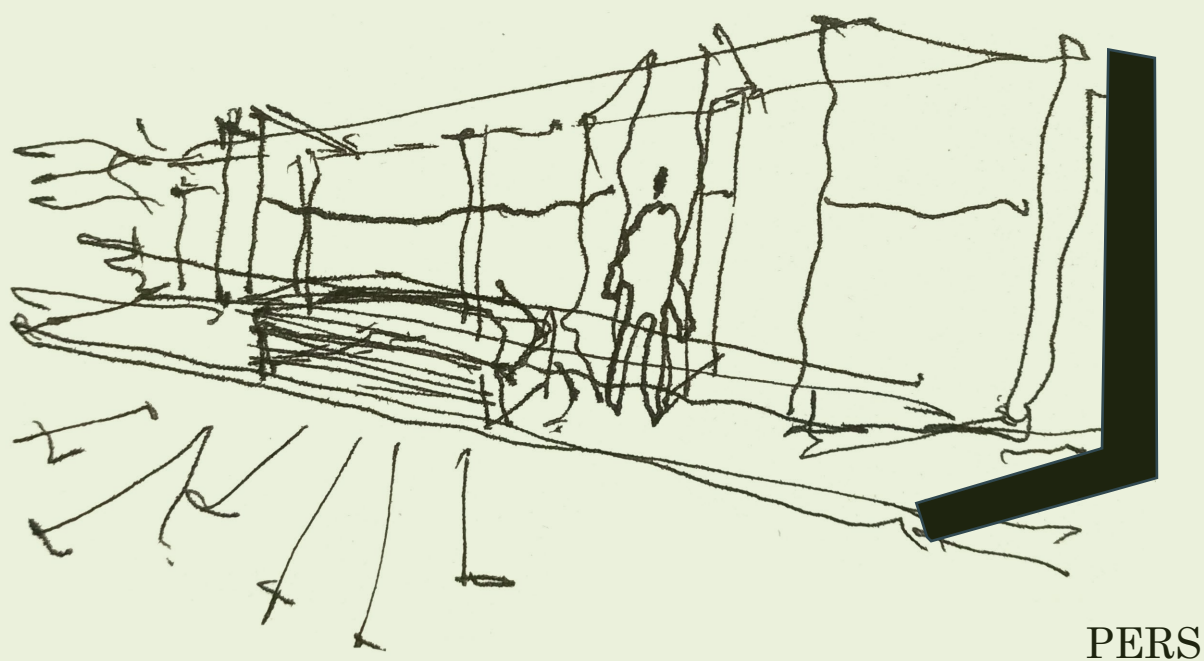
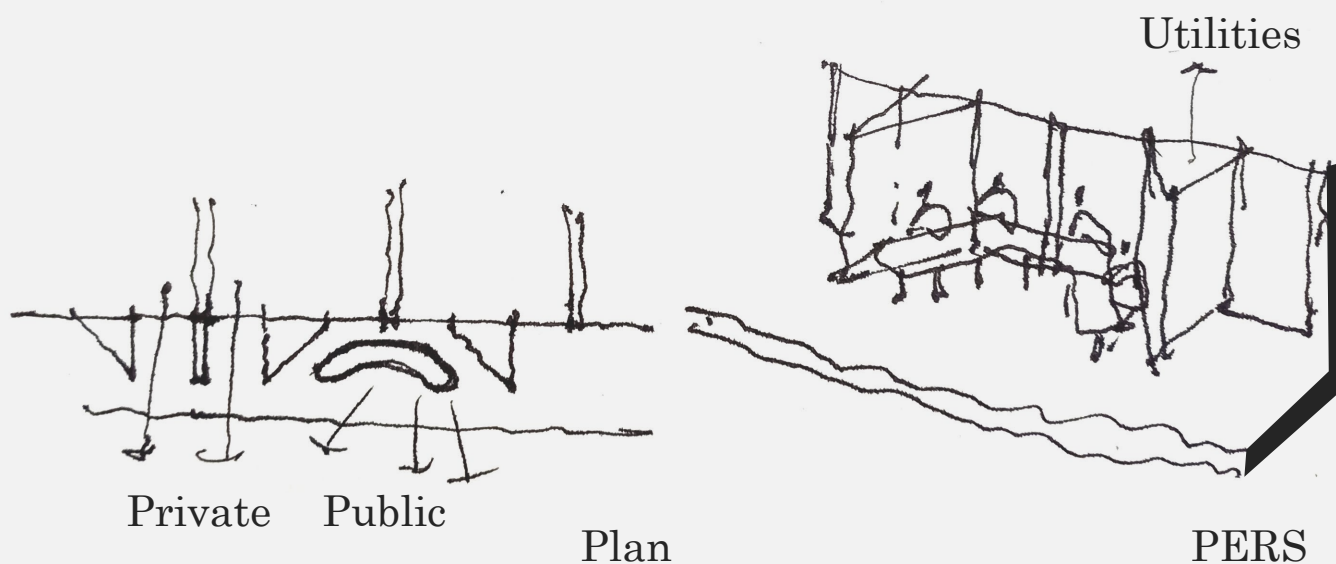
Kevin Lynch

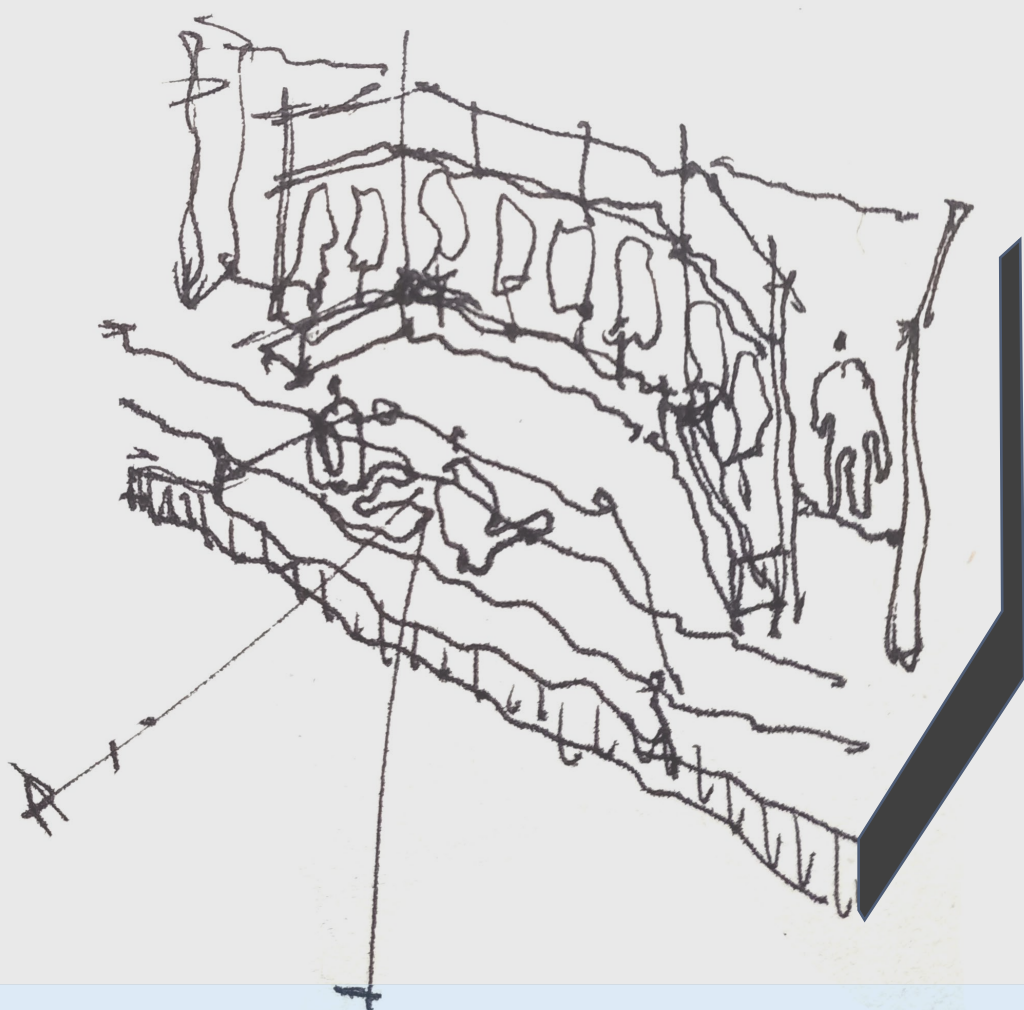

Green/ Path

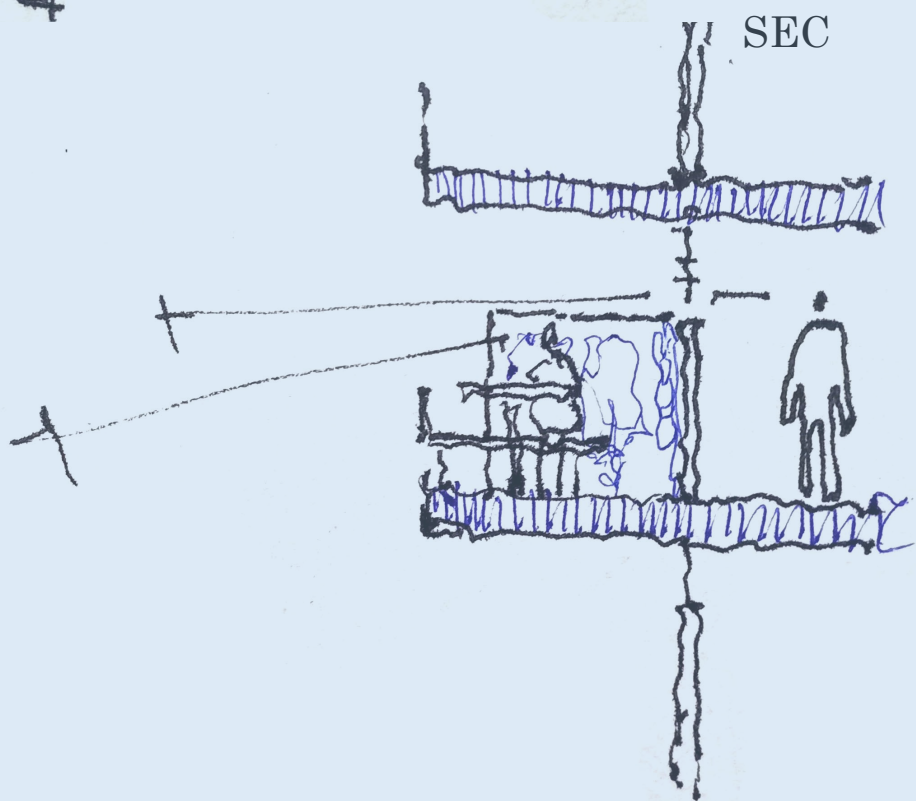

شکل گیری فضاهای عمومی و نیمه عمومی و سبز برای تنوع و عدم یکنواختی و تماشا و مکث و گذران وقت برای ساعت های طولانی با همسایه ها. مبلمان برای هر واحد میتواند مستقل در نظر گرفته شود و تاسیسات میتوانند در پشت پارتیشن ها یا پوسته ها مخفی شوند.

PERS

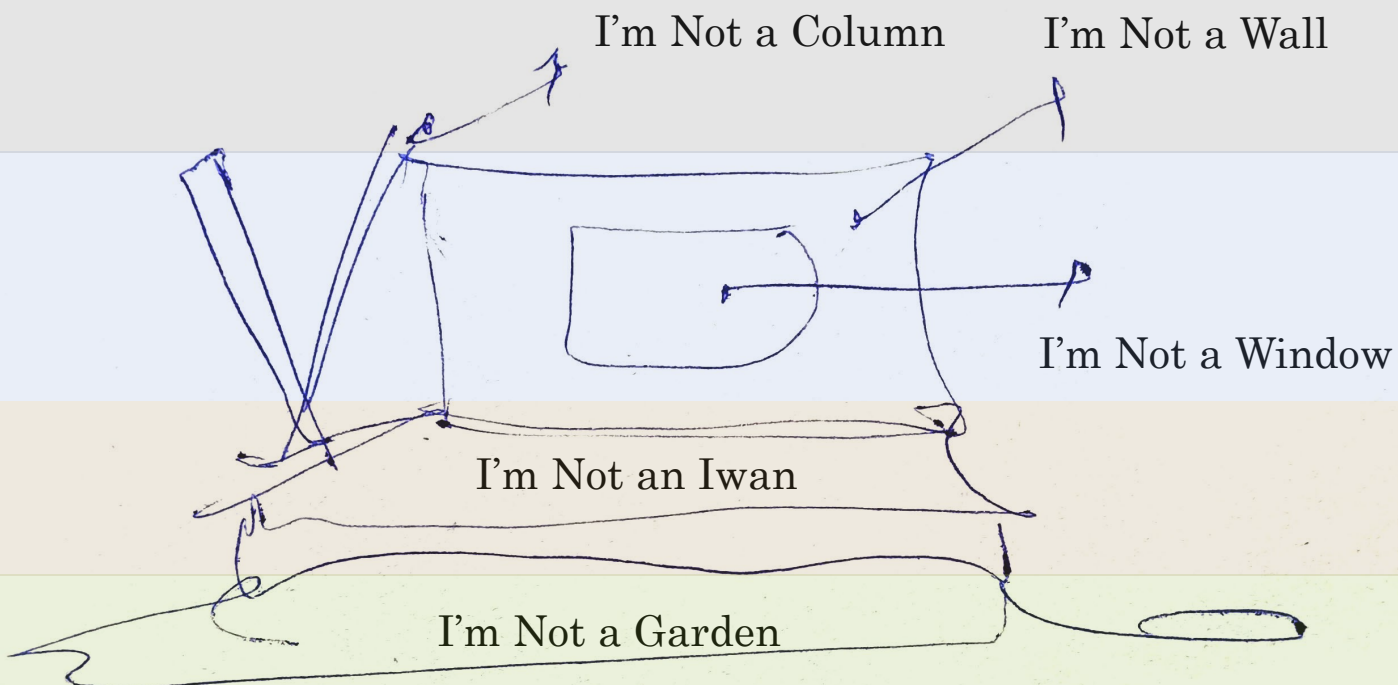

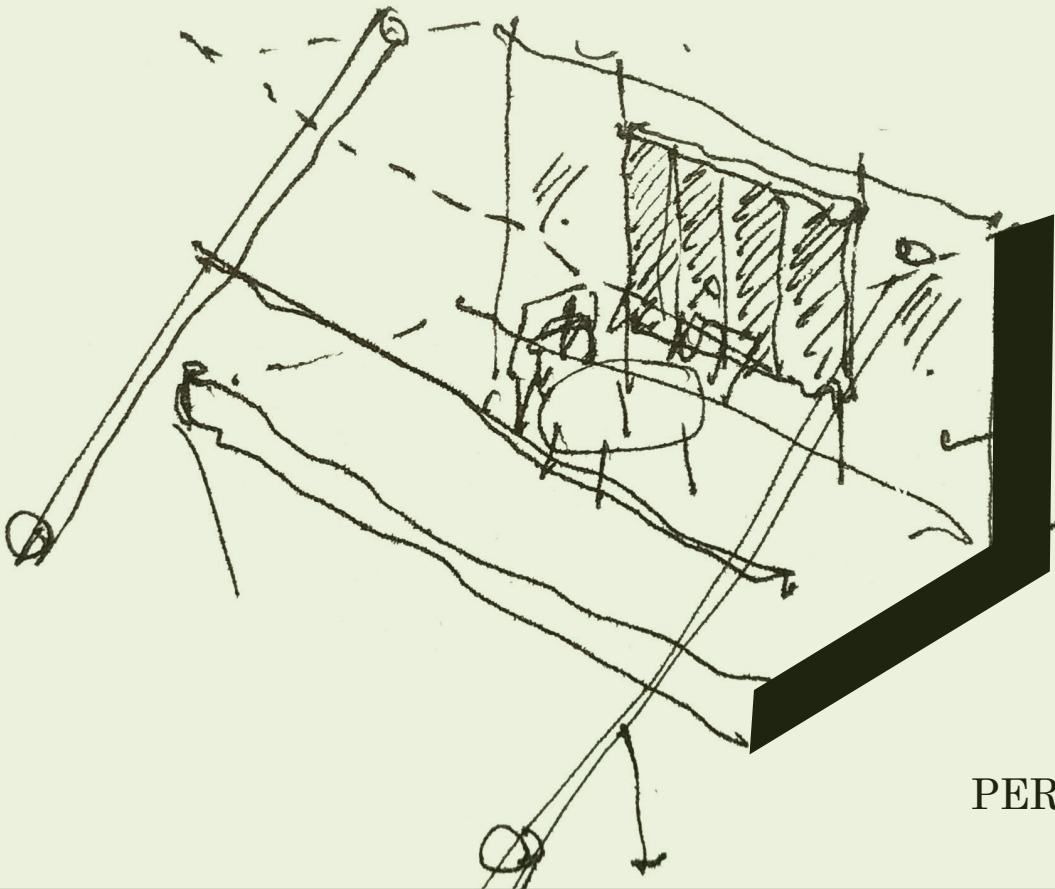
SEC

من یک خانه نیستم!
این یک ... نیست!

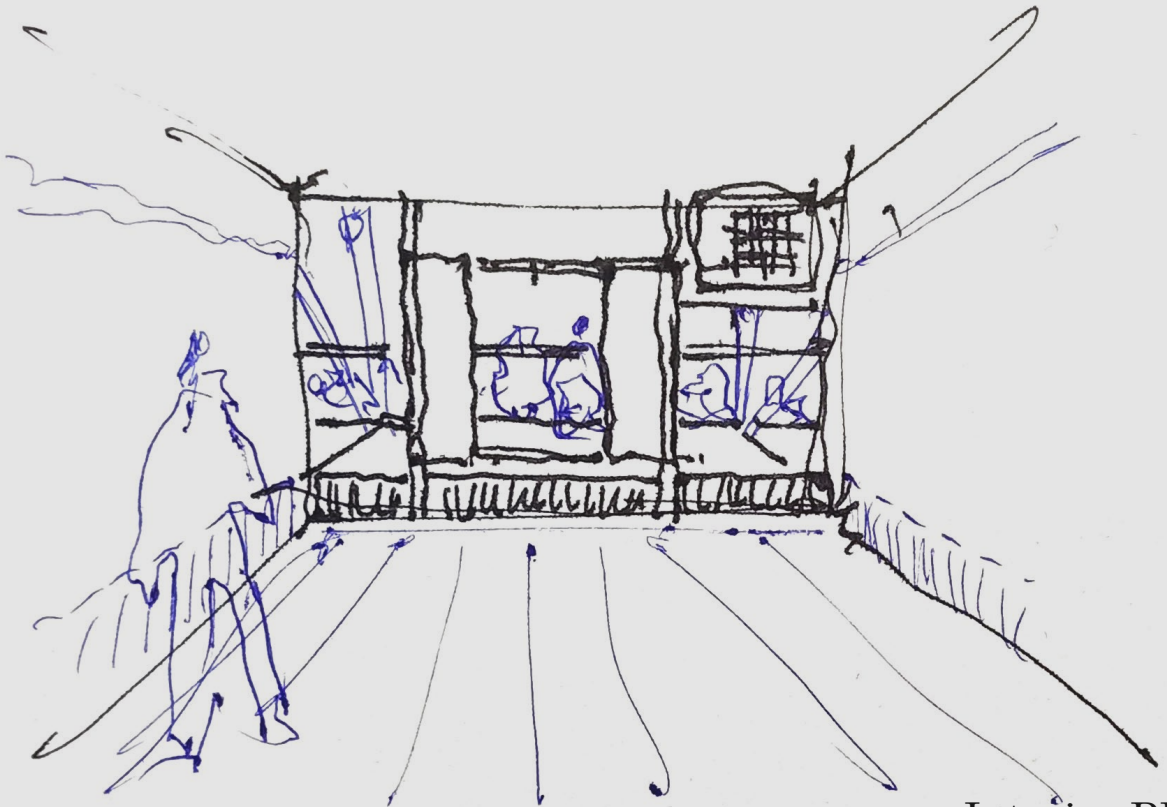

This is Not a Pipe/ René Magritte

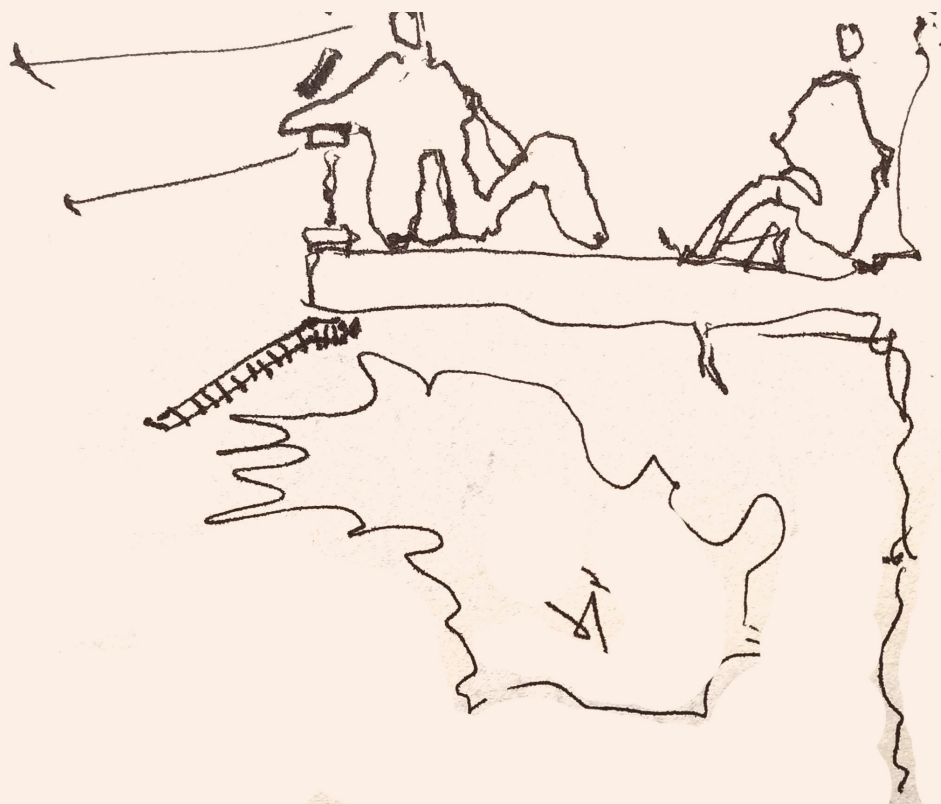
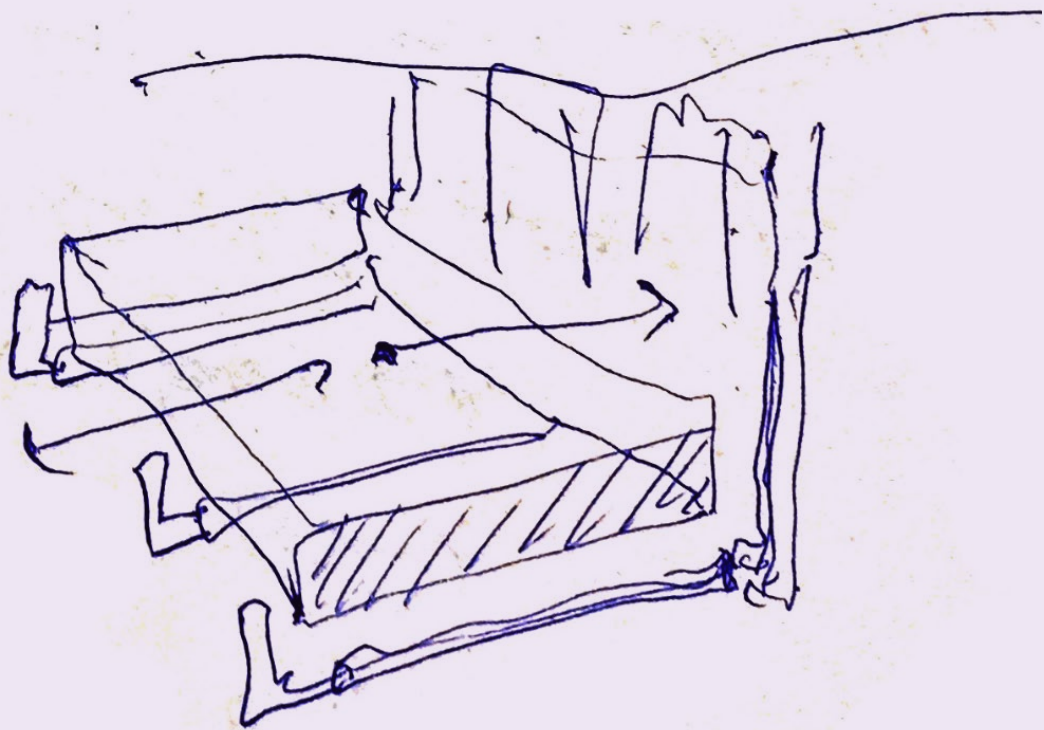

PERS

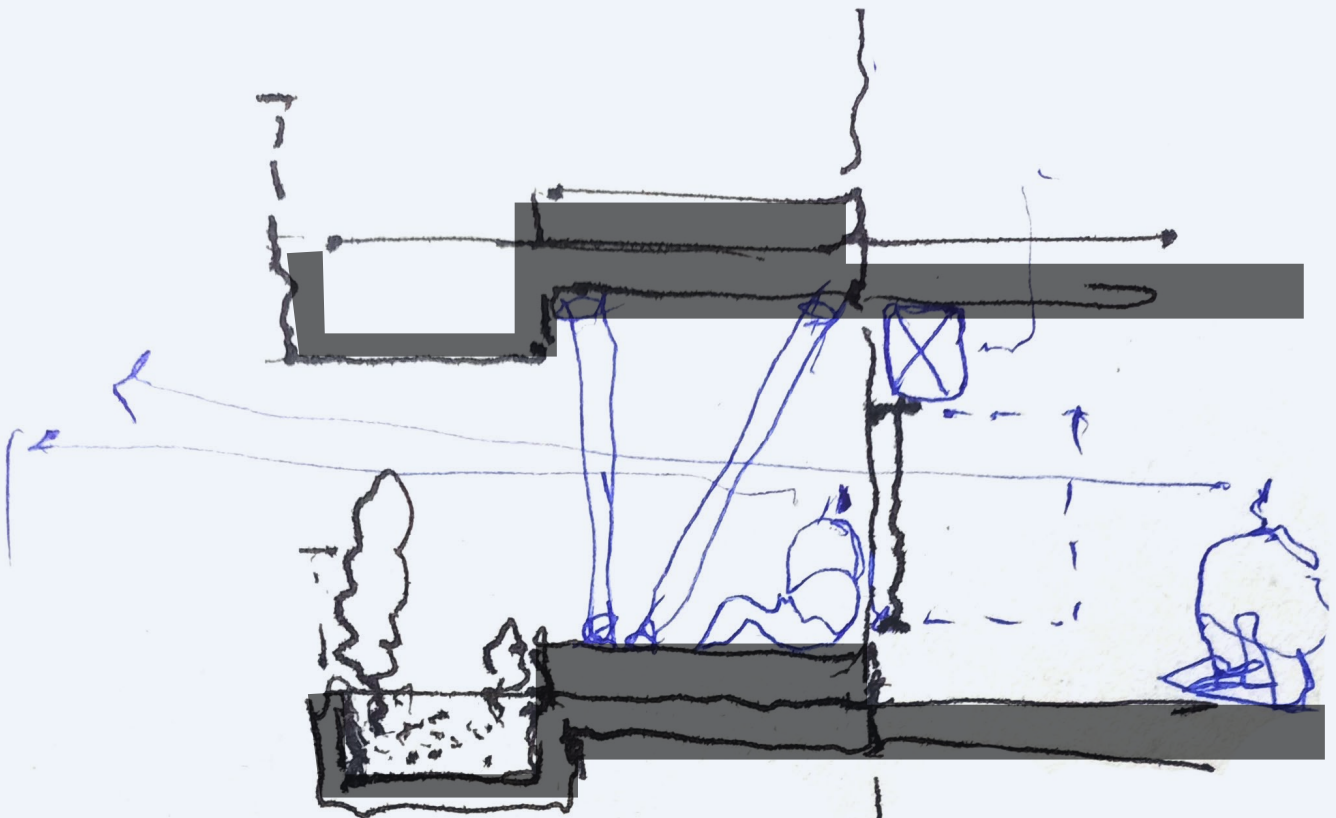

Interior PERS

اکباتان سازه بسیار مقاومی در برابر زلزله دارد. پس سازه بالکن هم میتواند از متریال های سبکی همچون چوب باشد که بار مرده بسیار کمی دارد و طراحی آن باید با اتصالات مفصلی باشد تا در مواقع زلزله بلغزد و فرو نریزد. همچنین سقف بالکن ها از متریال های ضد آتش باشد تا مانع پیشروی آتش در طبقات نما شود.

و در آخر:
بنشین بر لبِ جوی و گذرِ عمر بین
کاین اشارت ز جهانِ گذران، ما را بس

SEC

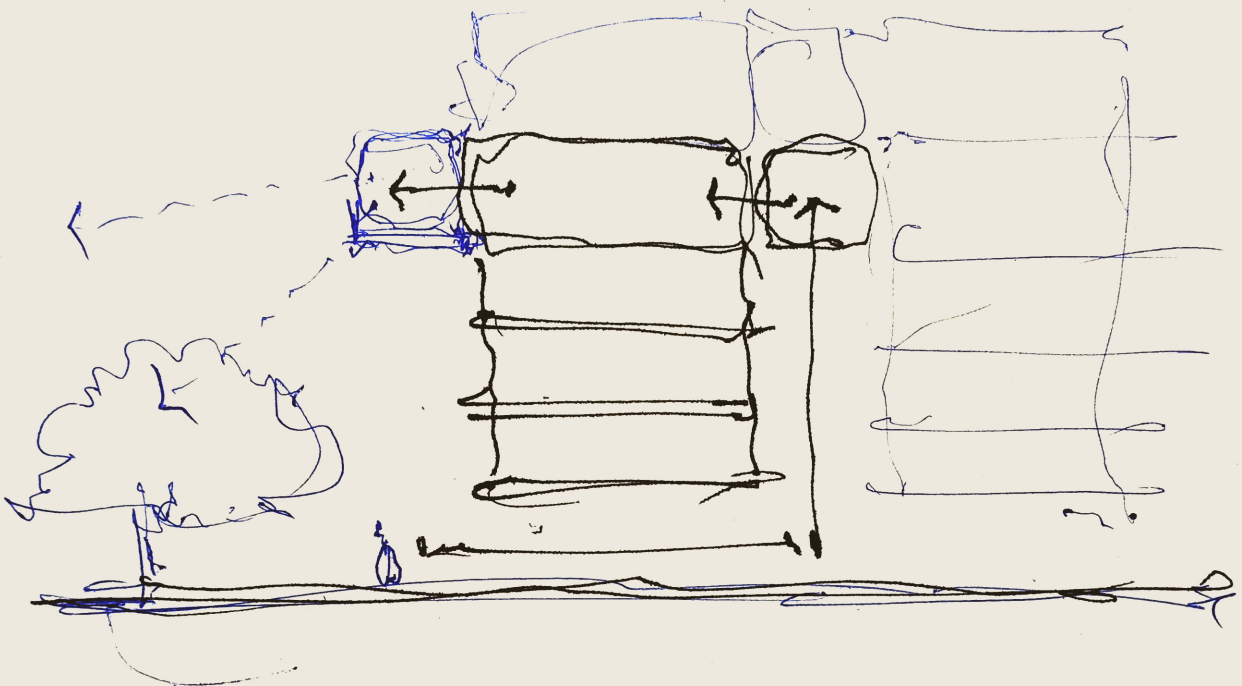
توجیه اقتصادی

بالکن یک Extension بر روی نما و سازه اکباتان است. برای اکستند کردن روی سازه ای که مقاومت بالایی در برابر زلزله دارد، مساله "وزن" مطرح است، زیرا زلزله روی "بار مرده" تاثیر ویرانگر دارد. پس استفاده از متریال های سبک در سازه بالکن اصل مهمی میشود و در پی آن با کاهش متریال در هر مترمربع، هزینه تمام شده هم کاهش می یابد.

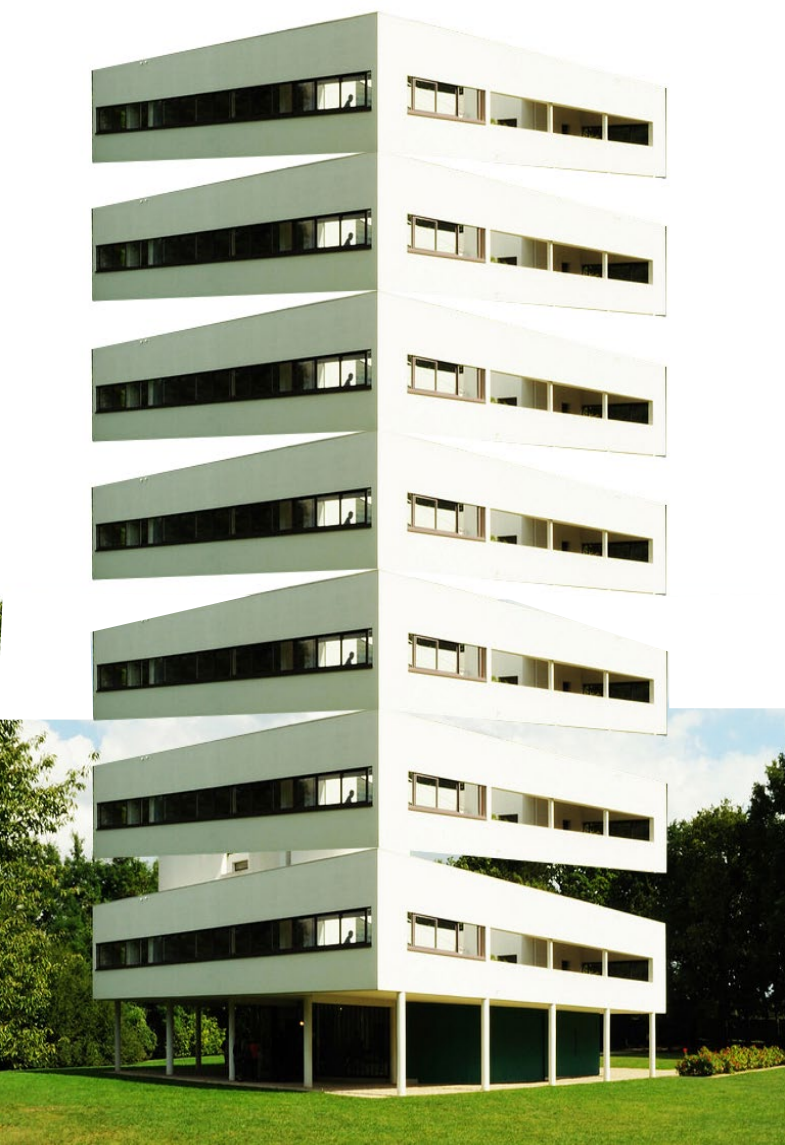
"چوب" بهترین گزینه برای ساخت در بالکن اکباتان است. زیرا هم **وزن بسیار کمی** نسبت به مصالح بنایی دارد، هم ماده **سالم و پایداری** است و هم با تکنولوژی ساخت "باز و بسته شونده" **قابلیت برپایی و برچینی** و تعویض و تعمیر دارد. چوب موجودی زنده است که در مواجهه با شرایط جوی مختلف عکس العمل فیزیکی نشان میدهد. چوب **عمر بسیار بالایی** تا حدود ۲۰۰ سال دارد. **هزینه اولیه ساخت** با چوب در مقایسه با مصالح بنایی بالا بنظر میرسد، ولی با یک حساب سر انگشتی، ساخت بنایی با دست مزد های استادکاران مختلف و دور ریز مصالح زیاد قطعا بیشتر از ساخت با چوب هزینه بر میدارد. فاکتور آخر زمان ساخت کم است که زمان چندماهه ساخت با مصالح بنایی را به چند روز تقلیل میدهد و تورم کشور را دور میزند. در غرب تهران کارگاه چوبی وجود دارد که موسس آن با ۴۶ سال تجربه در ساخت با چوب میتواند در ساخت و طراحی سازه چوبی بالکن اکباتان بزرگترین کمک باشد.

وزن مخصوص چوب روسی: ۴۵۰ کیلوگرم بر مترمربع

وزن مخصوص بتن: ۲۴۰۰ کیلوگرم بر مترمربع

Old Ekbatan

New Ekbatan

منابع

-Moreno, Lucas,2018: The metabolism movement-The promised tokyo

-Origoni, Carlotta and Matteo, 2020: A brief history of the balcony, from ancient Persia to the COVID-19 pandemic

-بهزادپور، محمد: مهلبانی و سهیلی، ۱۳۹۶، بررسی نقش طبیعت بر حس شادابی ساکنین در مجتمع های مسکونی (راهکارهای بهبود روابط همسایگی؛ نمونه های مورد بررسی مجتمع اکباتان در تهران و مجتمع مهرگان در قزوین)

-مهراییان، ساهره: و عبداللهی، ۱۳۹۸، راهکارهای افزایش تعاملات اجتماعی در مجتمع های مسکونی (مطالعه موردی: مجتمع مسکونی اکباتان، بهجت آباد و فرهنگیان تهران)

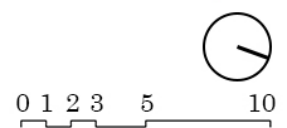
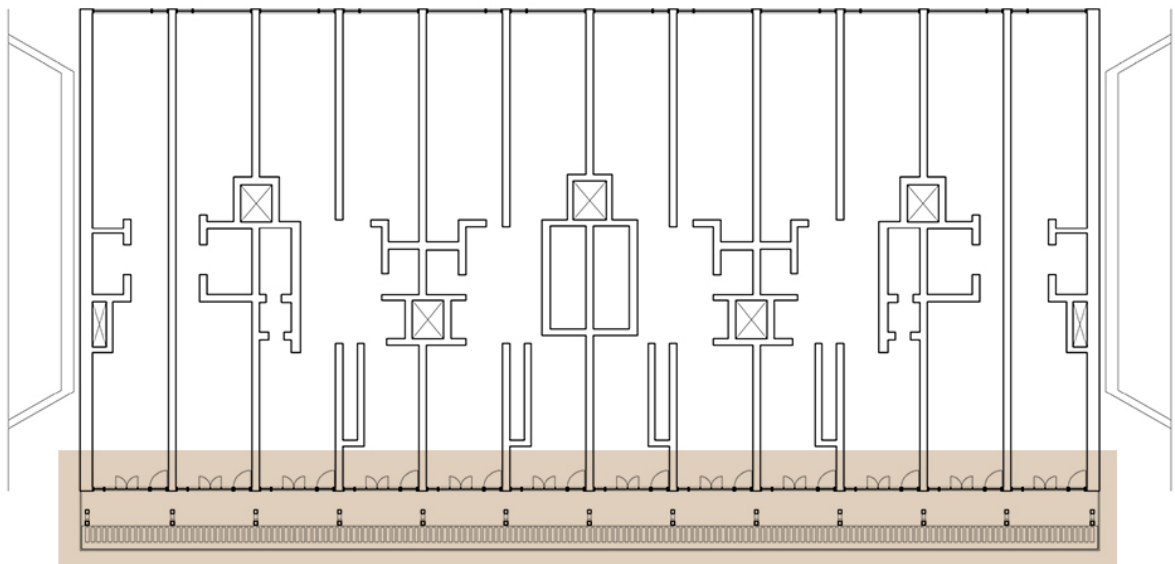
-استرایی آشتیانی، حمیده: اعتصام و ماجدی، ۱۳۹۹، سیاستهای فرهنگی-هویتی پروژه های معماری با تأکید بر شهرک اکباتان تهران

-استرایی آشتیانی، حمیده: اعتصام و ماجدی، ۱۴۰۰، تبیین الگوهای کاهش آسیب پذیری هویت فرهنگی، اجتماعی شهرک اکباتان تهران

-یزدانی رستم، فائزه: سعیده زرآبادی و حبیب، ۱۴۰۲، خوانش الزامات طراحی فضاهای بینابین بیوفیلیک در مجموعه های مسکونی شهر تهران، پژوهش موردی: فاز یک شهرک اکباتان

Design

طراحی

scale 1:200

4th Floor Plan

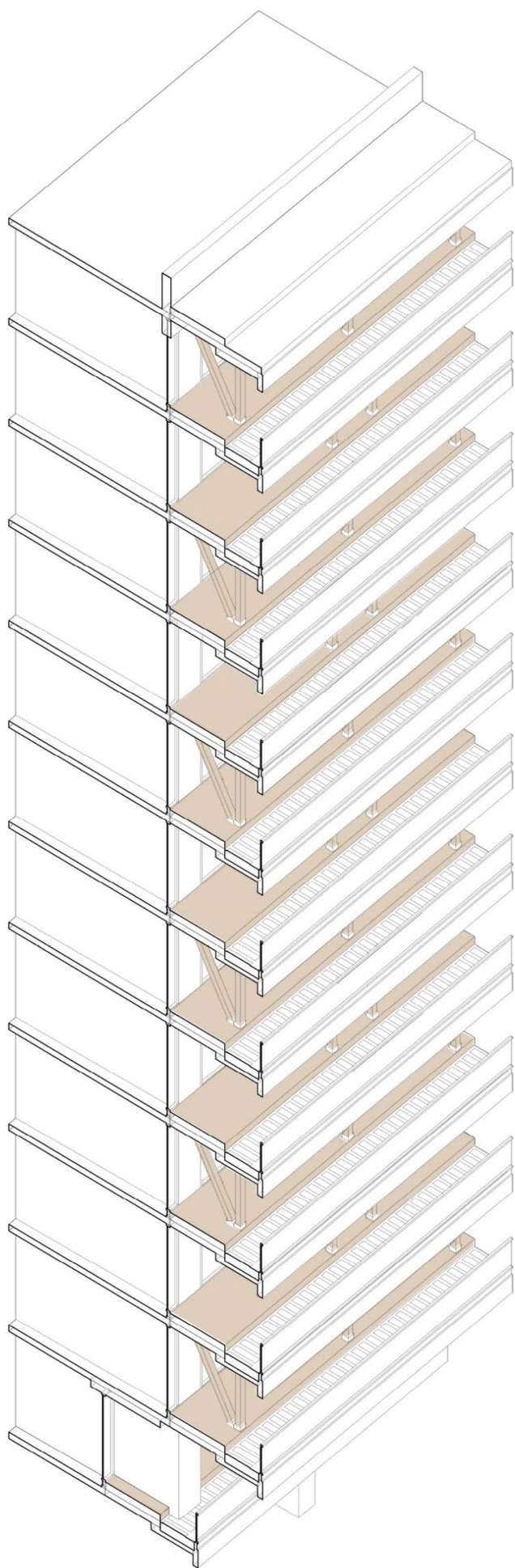

3D Section

Thank You!

سپاس!.....